

| gemeente
Terschelling

Programmarekening

06-05-2026

|gemeente
Terschelling

Introductie

- Benedik Bruggen
- Steven Muiser RA

| gemeente
Terschelling

Introductie Benedik Bruggen

- Wie is Benedik
- Eerste maand
- Wat is de ambitie?
- Proces jaarrekening 2025

| gemeente
Terschelling

Introductie: Steven Muiser RA

Steven Muiser RA

- Zelfstandig ondernemer (publiek domein)
- Parttime docent NHLStenden (o.a. Accountancy)
- Woonachtig in Heeg met vrouw en kinderen
- Maatschappelijke betrokken:
 - Penningmeester Stichting Leergeld ZWF
 - Voorzitter watersportvereniging Heeg (WSH)
 - Wedstrijdleider zeilwedstrijden (o.a. Skûtsjes)

| gemeente
Terschelling

Agenda

- Doel Programmarekening
- Uitgangspunten c.q. vereisten Gemeentewet en Toezichthouder
- De programmarekening als startpunt van de nieuwe P&C cyclus (o.a. Kadernota)
- Rol en verantwoordelijkheden Raadslid en Commissielid
- Aandachtspunten programmarekening
- Politieke duiding en richting geven
- Rechtmatigheidsverantwoording College
- Vragen?

De programmarekening is het financiële en beleidsmatige verantwoordingsdocument (**KIJKT TERUG**) van het college van B&W over het afgelopen jaar. Zij laat zien:

- Wat de gemeente **heeft gedaan**
- Wat daarvoor is **uitgegeven**
- In hoeverre de **gestelde doelen zijn bereikt**
- Of het geld **rechtmatig, doelmatig en doeltreffend** is besteed

De programmarekening sluit aan op de eerder vastgestelde **programmabegroting!**

| gemeente
Terschelling

Uitgangspunten

Juridische basis

Gemeentewet

De **Gemeentewet** vormt de formele grondslag voor de gemeentelijke jaarrekening en verantwoording.

- Artikel 186 **Gemeentewet** verplicht gemeenten tot het opstellen van een jaarrekening en jaarverslag, waarin verantwoording wordt afgelegd over het gevoerde financiële en beleidsmatige beheer.
- De gemeenteraad stelt deze stukken vast en oefent daarmee zijn **controlerende rol** uit.

| gemeente
Terschelling

Uitgangspunten

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

De kernregeling voor de programmarekening is het **Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)**. Dit is een Algemene maatregel van bestuur (AMvB) die sinds 2004 van kracht is en regelmatig wordt geactualiseerd.

Doel van het BBV

Het BBV heeft drie hoofddoelen:

- **Transparantie** in gemeentelijke financiën
- **Vergelijkbaarheid** tussen gemeenten
- **Ondersteuning van het budgetrecht en de controlerende taak van de raad**

| gemeente
Terschelling

Uitgangspunten

Samenhang met andere verplichte onderdelen

De programmarekening staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van een **samenhangend verantwoordingspakket**, bestaande uit:

A. Jaarverslag

- Beleidsmatige verantwoording (programmarekening + paragrafen)
- Verantwoordt wat is bereikt

B. Jaarrekening

- Financiële verantwoording (programmarekening, balans, toelichtingen)
- Verantwoordt wat heeft het gekost

C. Verplichte paragrafen (o.a.)

- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering (treasury / Wet Fido)
- Verbonden partijen
- Bedrijfsvoering

Rol en verantwoordelijkheden

Als raadslid heb je drie belangrijke functies. De wet dualisering gemeentebestuur spreekt over de

1. Volksvertegenwoordigende,
2. Kaderstellende en
3. Controlerende taak
4. Overige verantwoordelijkheden

Controlerende rol (kerntaak)

De gemeenteraad:

- Beoordeelt of het college het vastgestelde beleid **goed heeft uitgevoerd**
- Controleert of:
 - Doelen zijn behaald
 - Afwijkingen voldoende zijn verklaard
 - Het geld rechtmatig is besteed
- Weegt de bevindingen van de **accountant**

Concreet:

- De raad stelt kritische vragen
- Kan het college aanspreken op tegenvallende resultaten
- Kan conclusies trekken voor toekomstig beleid

Vanuit de controlerende rol over naar de vaststellende bevoegdheid

Vaststellende bevoegdheid

De raad:

- **Stelt de programmarekening vast**
- **Besluit over:**
 - Resultaatbestemming (bijv. toevoegen aan reserves)
 - Eventuele correcties of aandachtspunten
 - Politieke conclusies via moties

Zonder vaststelling door de raad heeft de programmarekening
geen formele status

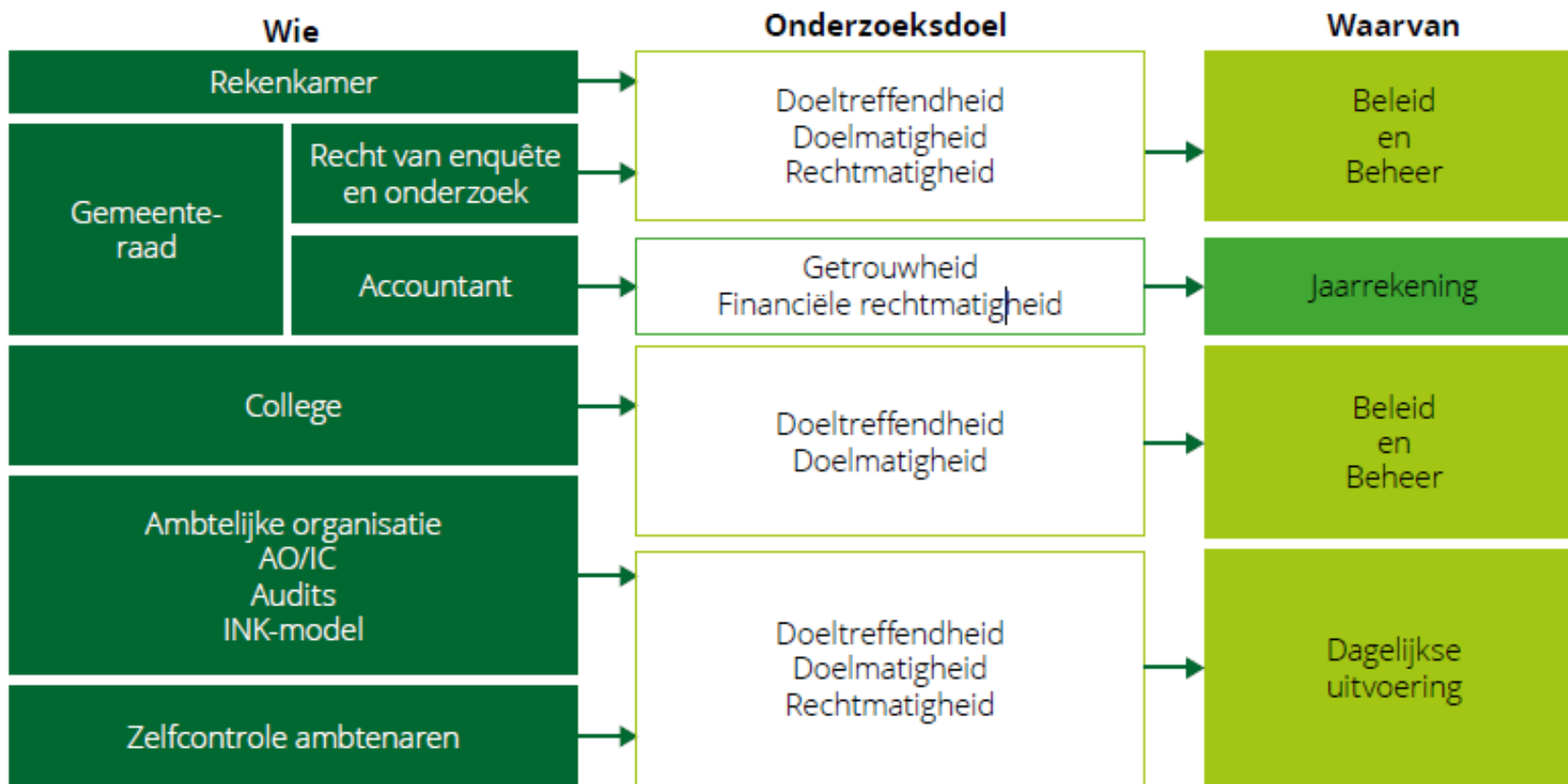

|gemeente
Terschelling

Rol en verantwoordelijkheden: De controleerende taak

Wie houdt zich met controle bezig binnen de gemeente?

De 'controle-toren'

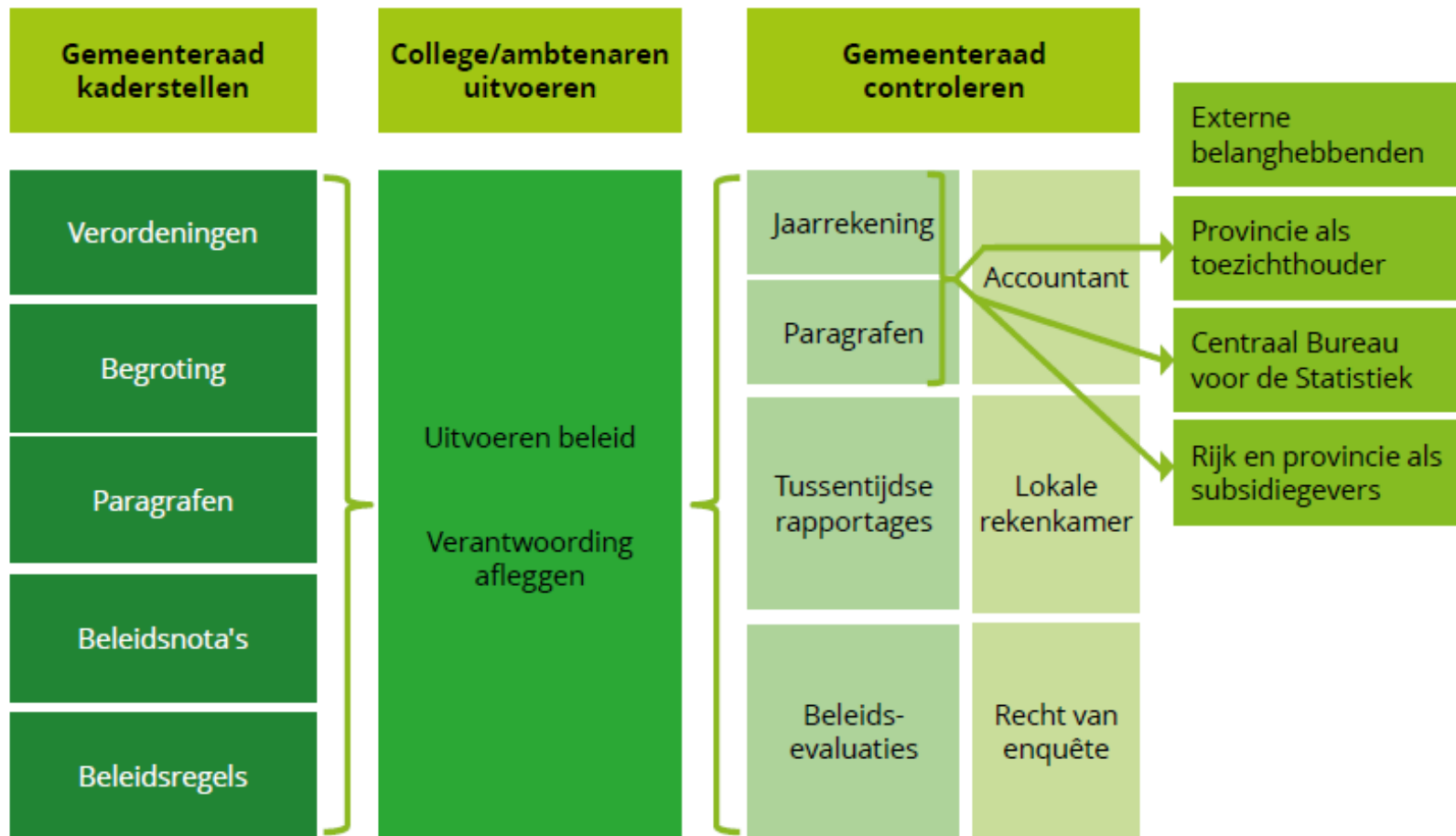

| gemeente
Terschelling

Rol en verantwoordelijkheden: hulptroepen van de raad

Gemeenteraad: intern en extern toezicht in de controletaak van de raad

| gemeente
Terschelling

Rol en verantwoordelijkheden: Raadslid en Commissielid

- **Raadsleden:** bepalen beleid, controleren het bestuur en vertegenwoordigen inwoners
- **Commissieleden:** verdiepen dossiers, adviseren de raad en ondersteunen fracties

Fase	Commissie	Raad
Vorbereiding	Inhoudelijke bespreking, vragen, analyse	Volgt en bereidt besluitvorming voor
Beoordeling	Signaleren afwijkingen en zorgen	Politiek wegen en conclusies trekken
Besluitvorming	Geen	Vaststellen programmarekening
Nazorg	Aandachtspunten meegeven	College aanspreken, kaders aanpassen

| gemeente
Ter schelling

Programmarekening =
startpunt P&C cyclus

Doel van de P&C-cyclus

De P&C-cyclus zorgt ervoor dat:

- de **gemeenteraad** kan **kaderen, autoriseren en controleren**;
- het **college** kan **sturen en verantwoorden**;
- beleid en financiën **consistent en transparant** zijn.

P&C Cyclus: rollen

Rollen in de P&C-cyclus

Actor

Rol

Gemeenteraad

Kaderen, autoriseren, controleren

College van B&W

Uitvoeren, monitoren, verantwoorden

Ambtelijke organisatie

Vorbereiden, uitvoeren, rapporteren

Accountant

Controle jaarrekening

| gemeente
Terschelling

P&C Cyclus

De kwaliteitscirkel van deming
en de relatie met de PenC documenten

| gemeente
Terschelling

P&C producten

Belangrijk om te weten

- De **programmabegroting en programmarekening** vormen de kern van de P&C-cyclus.
- Gemeenten kunnen de naamgeving en timing iets aanpassen, maar **de cyclus zelf is wettelijk verankerd**.
- De P&C-cyclus ondersteunt direct het **budgetrecht van de raad**.

| gemeente
Ter schelling

Aandachtspunten programmarekening

1. Doelrealisatie: doen we wat we beloofd hebben?
2. Afwijkingen: uitleg en politieke relevantie
3. Financieel resultaat: structureel of incidenteel?
4. Reserves en voorzieningen: politieke keuzes in de balans
5. Investerings en projecten
6. Bedrijfsvoering en uitvoering
7. Weerstandsvermogen en risico's
8. Rechtmatigheid en controle
9. Politieke weging: wat betekent dit voor de toekomst?

| gemeente
Terschelling

Aandachtspunten programmarekening

1. Doelrealisatie: doen we wat we beloofd hebben?

- Zijn doelen **concreet en meetbaar** geformuleerd?
- Is duidelijk **wat wel en niet is gehaald**, en waarom?

Kernvraag: *Zijn de politieke ambities van de raad waargemaakt?*

2. Afwijkingen: uitleg en politieke relevantie

- **Afwijkingen in beleid** (andere keuzes dan afgesproken)
- **Afwijkingen in geld** (overschrijdingen / onderschrijdingen)

Kernvraag: *Is de raad voldoende in positie gebracht om te sturen?*

3. Financieel resultaat: structureel of incidenteel?

- Is een overschot/tekort **incidenteel** (eenmalig) of **structureel**?
- Welke posten verklaren het resultaat?

Kernvraag: *Geeft dit resultaat een realistisch beeld van het financieel beleid?*

| gemeente
Terschelling

Aandachtspunten programmarekening

4. Reserves en voorzieningen: politieke keuzes in de balans

- Mutaties in **bestemmingsreserves**
- Vorming of vrijval van **voorzieningen**

Kernvraag: *Blijft de raad daadwerkelijk “baas over de portemonnee”?*

5. Investerings en projecten

- Welke investeringen zijn niet of later uitgevoerd?
- Wat zijn de oorzaken (planning, capaciteit, marktomstandigheden)?
- Let op structurele vertragingen bij grote projecten.

Kernvraag: *Ligt de uitvoering van raadsbesluiten op schema?*

1. Bedrijfsvoering en uitvoering

| gemeente
Terschelling

Aandachtspunten programmarekening

6. Bedrijfsvoering en uitvoering

- Kijk naar de paragraaf **bedrijfsvoering**:
 - Personeelstekorten, inhuur, ziekteverzuim
 - ICT-problemen of uitvoeringstekorten
- Deze paragraaf zegt vaak veel over **toekomstige risico's** voor beleid.

Kernvraag: *Is de organisatie in staat om het beleid uit te voeren?*

7. Weerstandsvermogen en risico's

- De belangrijkste **financiële risico's**
- De verhouding tussen risico's en beschikbare weerstandscapaciteit

Let op:

- Nieuwe of toegenomen risico's (jeugdzorg, grondexploitatie, energiekosten)
- Optimistische aannames

Kernvraag: *Hoe financieel kwetsbaar is de gemeente?*

| gemeente
Terschelling

Rechtmatigheids- verantwoording College

8. Rechtmatigheid en controle

Let op:

- Oordelen over **rechtmatigheid** (bijv. overschrijding begrotingskaders)
- Bevindingen van accountant en college

Vraag zonodig door op:

- Herhaalde onrechtmatigheden
- Verbetermaatregelen

Kernvraag: *Wordt gemeenschapsgeld rechtmatig besteed?*

In de rechtmatigheidsverantwoording (opgenomen in de jaarrekening) legt het college verantwoording af over de rechtmatige totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties aan de gemeenteraad.

Verantwoording dus over het principe ‘mag het’.

Politieke duiding en richting geven

Vertaal de programmarekening naar **politieke keuzes**

Op basis van de programmarekening kan de raad:

- Signaleren welke beleidsdoelen niet zijn gehaald
- Kaders meegeven voor:
 - De volgende begroting
 - Beleidsbijstellingen
- Moties aannemen zoals:
 - “Volgend jaar scherper sturen op X”
 - “Verbeter de informatievoorziening over Y”

| gemeente
Terschelling

Vragen?

